

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2018-11-27 Nr. 4R-1776-(1.17)

DĖL DARBO GRUPĖS POZICIJOS DĖL ELEKTRONINĖS BAUDŽIAMOSIOS BYLOS PROJEKTO TEIKIMO TEISĖJŲ TARBAI

2018 m. spalio 26 d. vykusio Teisėjų taryba posėdžio metu buvo sudaryta darbo grupė, kuriai iki sekančio Teisėjų tarybos posėdžio buvo pavesta įvertinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos parengtą elektroninės baudžiamosios bylos versiją Integruotoje baudžiamosio proceso informacinėje sistemoje (toliau – IBPS) ir pateikti Teisėjų tarybai poziciją dėl galimybės šioje sistemoje eksploatuoti elektroninę baudžiamąją bylą.

Nacionalinė teismų administracija, kaip teismus ir teismų savivaldos institucijas aptarnaujanti įstaiga, Teisėjų tarybai teikia Darbo grupės parengtą išvadą „Dėl baudžiamosios bylos vedimo elektroninėmis priemonėmis“, kurioje, įvykdant Teisėjų tarybos pavedimą, yra pateikiamas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos parengto ir pristatyto elektroninės baudžiamosios bylos varianto IBPS vertinimas bei suformuota pozicija dėl galimybės baudžiamąją bylą vesti šioje sistemoje.

PRIDEDAMA. Darbo grupės dėl elektroninės baudžiamosios bylos 2018 m. lapkričio 27 d. raštas „Dėl baudžiamosios bylos vedimo elektroninėmis priemonėmis“, 5 lapai.

Direktorei

Reda Molienė

Justinas Bagdžius, tel. (8 5) 251 4125, el. p. justinas.bagdžius@teismai.lt

(originalas nebus siunčiamas)

LIETUVOS
TEISMAI

DARBO GRUPĖ DĖL ELEKTRONINĖS BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

Teisėjų tarybai

2018-11-26

DĖL BAUDŽIAMOSIOS BYLOS VEDIMO ELEKTRONINĖMIS PRIEMONĖMIS

Teisėjų taryba 2018 m. spalio 26 d. posėdžio metu sudarė darbo grupę, kuriai iki sekančio Teisėjų tarybos posėdžio, t. y. 2018 m. lapkričio 30 d., pavedė įvertinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) parengtą elektroninės baudžiamosios bylos versiją Integruotoje baudžiamojo proceso informacinėje sistemoje (toliau – IBPS) ir Teisėjų tarybai pateikti poziciją dėl galimybės elektroninę baudžiamąją bylą eksploatuoti IBPS (toliau – Darbo grupė).

Šiuo metu Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 8¹ straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nagrinėjimo teisme metu baudžiamosios bylos duomenys elektronine forma tvarkomi Teisėjų tarybos nustatyta tvarka, suderinta su Lietuvos vyriausiojo archyvaru. Baudžiamąsias bylas, kurios nagrinėjimo teisme metu vedamos elektronine forma, nustato Teisėjų taryba, suderinusi su Lietuvos Respublikos generaliniu prokuroru.

Teisėjų tarybos 2015 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. 13P-168-(7.1.2) Teisėjų tarybos 2013 m. lapkričio 8 d. nutarimas Nr. 13P-145-(7.1.2) „Dėl bylų ir su teismo procesu susijusių informacijos tvarkymo vien elektronine forma“ buvo papildytas nauju 1.5. punktu, nustatančiu, kad vien elektronine forma tvarkomos baudžiamosios bylos apylinkių ir apygardų teismuose pagal prokuroro pareiškimą dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu arba prokuroro pareiškimą dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka, kuriose procesinis dokumentas, kurio pagrindu inicijuojama byla teisme, teismui yra pateiktas 2019 m. sausio 1 d. ar vėliau naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas.

VRM kreipėsi į Teisėjų tarybą siūlydama elektroninę baudžiamąją bylą kurti ir eksploatuoti jos valdomoje IBPS. 2018 m. spalio 8 d. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros, VRM ir Informatikos ir ryšių departamento prie VRM (toliau – IRD) atstovai Teisėjų tarybos nariams pristatė elektroninės baudžiamosios bylos prototipą pareiškimų dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu ir bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka nagrinėjimui teisme. Tolimesniam projekto vystymui ir elektroninės baudžiamosios bylos sistemos kūrimui IBPS būtinas Teisėjų tarybos sutikimas.

Darbo grupė, vertindama elektroninės baudžiamosios bylos projektą IBPS, 2018 m. lapkričio 9 d. susitiko su IRD ir prokuratūros atstovais, kurie pristatė elektroninės baudžiamosios bylos vystymo IBPS galimybes, atsakė į Darbo grupės narių klausimus (toliau – Susitikimas). Įvertinusi visą pateiktą informaciją bei visus su šiuo klausimu susijusius aspektus, Darbo grupė Teisėjų tarybai teikia VRM siūlomo elektroninės baudžiamosios bylos IBPS vertinimą.

1. Dėl IBPS ir LITEKO sistemų valdymo.

Darbo grupės manymu, vienas svarbiausių vertintinų aspektų, sprendžiant dėl elektronine forma tvarkomos baudžiamosios bylos vystymo – informacinės sistemos pritaikymas prie teismų veiklos ir teismų informacinei sistemai reikalingų tobulinimų tinkamas ir spartus įgyvendinimas.

Lietuvos teismų informacinės sistemos nuostatų, patvirtintų Administracijos direktoriaus 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 6P-112-(1.1) „Dėl Lietuvos teismų informacinės sistemos nuostatų ir Lietuvos teismų informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“, 17.2 papunktyje įtvirtinta, kad duomenis Lietuvos teismų informacinėje sistemoje (toliau – LITEKO) Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka, vykdydami teisingumą, tvarko Lietuvos Respublikos teismai. LITEKO valdytoja ir tvarkytoja yra Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija), kurios savininko teises įgyvendina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas. Vadinasi, LITEKO sistema palaikoma, tvarkoma ir tobulinama pačios teismų bendruomenės, išimtinai atsižvelgiant į teismų interesus.

Tuo tarpu, vadovaujantis IBPS nuostatais, patvirtintais 2012 m. rugsėjo 27 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro ir Nacionalinės teismų administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 1V-702/I-294/6P-101-(1.1) „Dėl integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos įsteigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“, IBPS valdytojas yra VRM (11 punktas). Siūlymus IBPS valdytojui dėl IBPS eksploatavimui, priežiūrai ir plėtrai skirtų techninių, programinių priemonių įsigijimo teikia IRD, kaip IBPS tvarkytojas, kuris taip pat organizuoja techninių, programinių priemonių įdiegimą ir tobulinimą bei pagal kompetenciją atlieka techninės, programinės įrangos priežiūros darbus; IRD taip pat atlieka kitas IBPS tvarkymo ir su IBPS tvarkymu susijusias funkcijas (IBPS nuostatų 15 punktas). Tuo tarpu teismai, kaip IBPS tvarkytojai, tvarko IBPS ikiteisminio tyrimo teisėjo veiksmų posistemės duomenis, užtikrina elektroninių baudžiamojo proceso dokumentų, susijusių su IT teisėjo sprendimais ir veiksmais, teisingumą; teikia siūlymus IBPS valdytojui dėl IBPS veikimo tobulinimo; atlieka kitas teisės aktuose numatytas funkcijas (IBPS nuostatų 20 punktas).

Be to, sprendimai dėl IBPS techninių ir programinių priemonių įsigijimo, įdiegimo ir tobulinimo VRM priimami juos suderinus Tarpžinybiniame IBPS veiklos koordinavimo komitete (toliau – TVKK) (IBPS nuostatų 11.6 papunktis). TVKK yra kolegialus patariamasis organas, sudarytas bendru VRM, Generalinės prokuratūros ir Administracijos sprendimu iš IBPS valdytojo, IBPS tvarkytojų ir Lietuvos advokatūros atstovų. TVKK paskirtis yra svarstyti sprendimų dėl IBPS techninių ir programinių priemonių įsigijimo, įdiegimo ir tobulinimo bei teisės aktų, reguliuojančių IBPS tvarkymą ir saugą, projektus bei juos derinti, teikti IBPS valdytojui pasiūlymus ir rekomendacijas (IBPS nuostatų 49 punktas). Papildomai pastebėtina, kad TVKK 2017 m. gegužės 2 d. protokoliniu sprendimu patvirtino IBPS priežiūros ir plėtros darbo grupės sudėtį, nustatė jos funkcijas; viena pagrindinių šios darbo grupės funkcijų – organizuoti ir koordinuoti elektroninių paslaugų, kurių IBPS pagrindu, kūrimą ir diegimą, vadovaujantis ekspertų ir IBPS priežiūros paslaugas teikiančio paslaugos teikėjo pateiktais pasiūlymais vertinti suteiktų paslaugų ir atliktų darbų rezultatus. Šiuo metu į šią darbo grupę deleguoti Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja Viktorija Šelmienė ir Administracijos Teisės skyriaus vedėja Jelena Vasilionokienė.

Kaip matyti, sprendimai dėl IBPS reikalingų tobulinimų ir pakeitimų, atsižvelgiant į didelį IBPS tvarkytojų, naudotojų skaičių, organizuojami sistemiškai, siekiant įvertinti visų IBPS tvarkytojų, naudotojų interesus ir poreikius. Kita vertus, tai reiškia, kad teismų sistemos poreikiai vertinami ne atskirai, o kitų institucijų poreikių kontekste. O sukurtas administracinis sprendimų priėmimo dėl papildomų poreikių ar sistemos tobulinimo įgyvendinimo mechanizmas neužtikrina greitos ir savalaikės tokių poreikių atliepimo galimybės. Pavyzdžiui, dalis Administracijos IRD 2016 m. teiktų pasiūlymų diegimas užtruko iki metų ir daugiau (pvz., viso teismo nušalinimo proceso atvaizdavimas IBPS), 2017 m. rugsėjo mėn. teikti kai kurie siūlymai įgyvendinami ar baigiami įgyventi tik šiuo metu (pvz., aukštesnės instancijos teismui panaikinus teisėjo nutartį ir grąžinus į

teismą nagrinėti ikiteisminio tyrimo dokumentą iš naujo kitam teisėjui, turėtų būti sudarytos naujai paskirtam teisėjui toliau IBPS spręsti atitinkamą klausimą be naujo prokuroro procesinio dokumento pateikimo).

Susitikimo metu IRD ir prokuratūros atstovai nepateikė konkrečios informacijos dėl galimybių operatyviai ir savalaikiai spręsti su IBPS tobulinimu susijusius klausimus. Kaip rodo dabar susiklosčiusi praktika, teismų keliamų problemų ar poreikių įgyvendinimas jau šio metu funkcionuojančioje sistemoje gali užtrukti iki 2 metų ir ilgiau.

Savo ruožtu, LITEKO sistema, kurią teismų poreikiais valdo ir tvarko Administracija, tobulinama pakankamai autonomiškai ir nepriklausomai, o tai suteikia galimybes reikalingus sistemos pakeitimus, esant galimybei, atlikti operatyviai, dėl poreikių tikslingumo sprendžiant teismų sistemos viduje, sprendimų priėmimo procese išvengiant tarpinstitucinių komitetų ar grupių pritarimo.

Galiausiai, Darbo grupė pažymi, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtintas konstitucinis teisminės valdžios savarankiškumas, garantuoja teismų nepriklausomumą nuo kitų valstybės valdžių ir lemia tai, kad ji, kitaip nei kitos valstybės valdžios, yra formuojama ne politiniu, bet profesiniu pagrindu (Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d., 2001 m. liepos 12 d. nutarimai, 2004 m. kovo 31 d. išvada, 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. gegužės 9 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra pabrėžęs teisminės valdžios nepriklausomumą nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių, teisminės valdžios visavertiškumą (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas), o visos valstybės valdžios – įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė – yra lygios savo valstybiniu statusu. Dėl šios priežasties Darbo grupė nemato pagrindo įgyvendinti teismo funkciją – vykdyti teisingumą – kitų valdžios grandžių valdomose ar administruojamose informacinėse sistemose. Šiuo atveju teismuose nagrinėjamų bylų vedimas vykdomosios valdžios kontroliuojamose sistemose, ne tik apribotų teisminės valdžios nepriklausomumo garantijas, bet neužtikrintų ir teismuose tvarkomų asmenų bei pačių teisėjų duomenų. Darbo grupės nuomone, eksploatuoti elektroninės baudžiamosios bylos IBPS nėra galimybės, nes priešingu atveju teismų teisė autonomiškai spręsti Konstitucijos jiems pavestas funkcijas būtų nepagrįstai suvaržyta, keliant pavojų teismų tvarkomų duomenų saugumo užtikrinimui.

Darbo grupės įsitikinimu, šios priežastys lemia, kad galimybės vesti baudžiamąsias bylas elektronine forma IBPS nėra pagrindo. Darbo grupė mano, kad visos teismuose nagrinėjamos bylos turėtų būti tvarkomos savarankiškoje ir nuo kitų valstybės valdžių nepriklausomoje informacinėje sistemoje – LITEKO, kurios valdytoju ir tvarkytoju yra speciali prie teismų valdžios įsteigta valstybės institucija – Administracija.

2. *Dėl elektroninės baudžiamosios bylos prototipo*

Darbo grupė, Susitikimo metu susipažinusi su IRD ir prokuratūros atstovų pristatytomis galimybėmis tvarkyti baudžiamąsias bylas elektronine forma IBPS, nemano, kad pasiūlytos prototipo funkcinės galimybės, pateiktos susipažinimui, yra tinkamesnės teisėjo ir teismo darbuotojo darbui negu esančios LITEKO. Darbo grupės vertinimu, svarbu atsižvelgti ir į tai, kad LITEKO sistema teismuose veikia nuo 2005 m., o IBPS funkcionalumais naudojasi tik ribotas ratas baudžiamąsias bylas nagrinėjančių teisėjų (tik tie, kurie sprendžia su ikiteisminiu tyrimu susijusius klausimus). Todėl baudžiamosios bylos elektronine forma vedimas IBPS reikalautų ne tik papildomų teisėjų ir teismų darbuotojų mokymų, tačiau ir neproporcingo adaptacinio laikotarpio. Dėl šios priežasties, elektroninė baudžiamoji byla IBPS teismų sistemos bendruomenėje gali būti priimama prieštaringai.

Kartu pažymėtina, kad kai kurios VRM siūlomos elektroninės baudžiamosios bylos funkcijos, kaip pvz., .pdf dokumentų komentarų žymėjimas, sprendimų automatinis standartizavimas šiuo metu kuriami modernizuojant LITEKO ir taip pat bus prieinama teismams. Įvertinant, kad, teisėjai taip pat nagrinėja ne tik baudžiamąsias bylas, tačiau taip pat ir civilines, administracinių nusižengimų, siekiant greitesnio ir operatyvesnio darbo tikslingiau skirtingų teisenų bylas nagrinėti naudojantis vienos sistemos funkcionalumą teikiamomis galimybėmis ir nesukelti teisėjams papildomų nepagrįstų nepatogumų dėl įpareigojimo vykdyti savo funkcijas skirtingose informacinėse sistemose.

3. *LITEKO tolesnis plėtimas ir palaikymas*

Kartu atkreiptinas dėmesys, kad, nusprendus elektroninę baudžiamąją bylą vystyti IBPS, LITEKO ir toliau turės būti palaikoma ir vystoma, o elektronine forma vedamų bylų duomenys taip pat turės atispindėti LITEKO. Dėl to, elektroninės baudžiamosios bylos vystymas IBPS lemtų ir papildomus, bei, tikėtina, bereikalingus IBPS ir LITEKO sistemų integralumus, kas lems papildomą administracinę naštą teismų darbuotojams.

Darbo grupė mano, kad, atsižvelgiant į tai, kad jau šio metu LITEKO pritaikyta elektronine forma tvarkyti civilinių, administracinių, administracinių nusižengimų bylų duomenis, siekiant sisteminio požiūrio į elektroninių paslaugų teismuose tolesnį vystymą ir jų prieinamumą taip pat ir išorės vartotojams, siūlytina baudžiamosios bylos vedima elektronine forma vystyti būtent LITEKO.

4. *Dėl elektronine forma vedamų bylų*

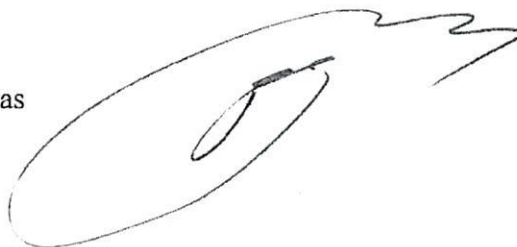
Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Darbo grupė kartu atkreipia dėmesį, kad siekiant LITEKO pritaikyti elektroniniu būdu tvarkyti ne tik civilines, administracines, administracinių nusižengimų, tačiau ir baudžiamąsias bylas, turėtų būti numatytas bent vienerių metų laikotarpis. Todėl Darbo grupė siūlo pakeisti Teisėjų tarybos 2015 m. gruodžio 31 d. nutarimą Nr. 13P-168-(7.1.2) numatant, kad vien elektronine forma tvarkomos baudžiamosios bylos apylinkių ir apygardų teismuose pagal prokuroro pareiškimą dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu arba prokuroro pareiškimą dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka, kuriose procesinis dokumentas, kurio pagrindu inicijuojama byla teisme, teismui yra pateiktas **2020 m. sausio 1 d.** ar vėliau naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas.

Atsižvelgdama į tai kas išdėstyta, Darbo grupė Teisėjų tarybai siūlo:

1. Nepritarti, kad baudžiamosios bylos elektronine forma vedimas būtų vystomas IBPS;
2. Pritarti, kad baudžiamosios bylos elektronine forma vedimas būtų vystomas LITEKO;
3. Pakeisti Teisėjų tarybos 2015 m. gruodžio 31 d. nutarimą Nr. 13P-168-(7.1.2) bei numatyti, kad vien elektronine forma tvarkomos baudžiamosios bylos apylinkių ir apygardų teismuose pagal prokuroro pareiškimą dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu arba prokuroro pareiškimą dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka, kuriose procesinis dokumentas, kurio pagrindu inicijuojama byla teisme, teismui yra pateiktas 2020 m. sausio 1 d. ar vėliau naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas.

PRIDEDAMA. Teisėjų tarybos 2015 m. gruodžio 31 d. nutarimo Nr. 13P-168-(7.1.2) pakeitimo projektas, 1 lapas.

Darbo grupės vadovas

Darius Kantaravičius

TEISĖJŲ TARYBA

NUTARIMAS

**DĖL TEISĖJŲ TARYBOS 2015 M. GRUODŽIO 31 D. NUTARIMO NR. 13P-168-(7.1.2)
„DĖL TEISĖJŲ TARYBOS 2013 M. LAPKRIČIO 8 D. NUTARIMO NR. 13P-145-(7.1.2)
„DĖL BYLŲ IR SU TEISMO PROCESU SUSIJUSIOS INFORMACIJOS TVARKYMO
VIEN ELEKTRONINE FORMA“ PAKEITIMO“ PAKEITIMO**

2018 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 37¹ straipsnio 1 dalimi ir 120 straipsnio 27 punktu, Teisėjų taryba n u t a r i a:

1. Pakeisti Teisėjų tarybos 2015 m. gruodžio 31 d. nutarimą Nr. 13P-168-(7.1.2) „Dėl Teisėjų tarybos 2013 m. lapkričio 8 d. nutarimo Nr. 13P-145-(7.1.2) „Dėl bylų ir su teismo procesu susijusios informacijos tvarkymo vien elektronine forma“ pakeitimo“ 1.1. papunktį ir jį išdėstyti taip: „ 1.5. baudžiamosios bylos apylinkių ir apygardų teismuose pagal prokuroro pareiškimą dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu arba prokuroro pareiškimą dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka, kuriose procesinis dokumentas, kurio pagrindu inicijuojama byla teisme, teismui yra pateiktas 2020 m. sausio 1 d. ar vėliau naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas;“

2. Nustatyti, kad šis nutarimas įsigalioja nuo 2019 m. sausio 1 d.

Pirmininkas

Sekretorius